

Pasitinkant Lietuvos Nepriklausomybės 100 metų jubiliejų prisimintas 1918-ųjų signataras vyskupas Justinas Staugaitis

Valstybės šimtmečiui artėjant kažin ar visi gerai žinome 1918 metų arba 1949 metų Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarus. O juk turėtų būti kiekvieno garbės reikalas jų pavardes kartoti ir pasakoti kitiems apie Valstybės kūrimo pamatus, ypač todėl, kad mums istoriją nuolat kūrė okupantas.

LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė kartu su Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga seniai puoselėjo troškimą prisiminti visus signatarus, pristatant jų asmenybes „Tremtinio“ savaitraštyje. Palaikant šį prasmingą sumanymą, lapkričio 13 dieną Kauno Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centre buvo suorganizuota pirmoji konferencija 1918 metų Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarui Justinui Staugaičiui paminėti.

Susitikimą suorganizavo Karaliaus Mindaugo profesinio mokymo centras ir Šv. Ignaco Lojolos kolegija. Dalyvavo Lietuvos Sąjūdžio Kauno skyriaus nariai su Sąjūdžio vėliava, Lietuvos moterų lygos Kauno skyriaus atstovės, kolegijos ir mokymo centro moksleiviai, miesto visuomenė. Susirinkusiems į patriotiškumą, tautiškumą skatinančią popietę sveikinimo žodį tarė renginio iniciatorė Seimo narė V.V. Margevičienė, Kauno miesto tarybos narė Gintarė Skaistė.

Kunigas Nerijus Pipiras renginio metu išsamiai apžvelgė šio signataro pagrindinę interesų kryptį – bažnyčios vietą tautos ir valstybės gyvenime, katalikiškų idealų skleidimą. Mes J. Staugaitį turėtume žinoti ne kaip eilinį visuomenininką, bet kaip sumanų kultūrininką, diplomatišką politiką, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarą,

veiklų kunigą ir ryžtingą vyskupą. Nuo pat kunigavimo pradžios jis neapsiribojo tik religine veikla. Jam buvo gaila žmonių, kurie negalėjo mokytis. Tad atvykęs į naują parapiją jis pirmiausia kurdavo vaikų darželius. Skaitydamas paskaitas, steigdamas bibliotekas, mokyklas, senelių ir našlaičių prieglaudas, organizuodamas vaidinimus jis ėmėsi kultūrinti ir šviesti tautą.

Kai mūsų tautai reikėjo siekti nepriklausomybės, kunigas J. Staugaitis stovėjo ir į politinį darbą. Besikuriant 1917 metų Lietuvos Tarybai, jis buvo išrinktas jos nariu, vėliau vicepirmininku. 1918 metų vasario 16 dieną kartu su kitais nariais pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą. Apie šį diplomatišką politiką pranešimą skaitė mokytojas Dainius Varnas.

Lietuvai J. Staugaitis dirbo atsidėjęs, nes ją labai mylėjo. Jos gerove rūpino si iki savo gyvenimo pabaigos.

Plačiau apie šį signatarą buvo rašyta praėjusiam „Tremtinio“ numeryje (Nr. 42 (1160)) Andriaus Navicko straipsnyje „Justinas Staugaitis – didžiavyris, per gyvenimą ėjęs tik tiesiu keliu“.

Kitas 1918 metų signataro, šįkart – dr. Jono Basanavičiaus, paminėjimas įvyks lapkričio 25 dieną, trečiadienį, 15 valandą Kauno įgulos karininkų ramovėje. Mokslinės konferencijos organizatoriai – Vytauto Didžiojo universitetas, Kauno įgulos karininkų ramovė, Kauno Jono Basanavičiaus gimnazija, dalyvaus gimnazijos vokalinis instrumentinis ansamblis „Nona“, vadovė mokytoja metodininkė Diana Burkauskienė.

Audronė KAMINSKIENĖ

Savanoriai, Lietuvos savanoriai

Eina ir ėjo. Ėjo prieš šimtą metų, eina ir dabar. Tada reikėjo kurti naują valstybę, kurios nenorėjo artimiausi kaimynai. Dabar reikia ginti ir saugoti tai, ką mes sukūrėme per dvidešimt penkerius metus. Eina, nes užaugo nauja karta, kuri supranta ir suvokia, kad pirmiausia pasirūpinti savimi reikia patiems ir tik po to sulauksi pagalbos iš kitų.

Tais tolimais laikais mūsų seneliai ir proseneliai, pašaukti ginti jaunos valstybės, nors ir ne masiškai, bet gausiai atsiliepė į kvietimą. Prastai ginkluoti, gerai neparuošti, dažnai alkani sugebėjo išvyti iš krašto nekviestus svečius. Aršiausios ir kruviniausios kovos vyko su bolševikais, neaplenkiant ir mūsų apylinkių. Išstumti iš miestų ir miestelių, galutinai buvo nublokšti už Dauguvos. Tik liko žuvusių savanorių kūnai, kurie buvo palaidoti mūsų ir brolių latvių žemėje. Vėliau pastatyti gražūs paminklai Červonkoje, Asarėje ir kitose vietose.

Kovose su lenkais pavyko pasiekti įspūdingas pergalės prie Molėtų ir Giedraičių. Kelias į Vilnių tapo laisvas. Bet... Tarptautinės pajėgos privertė sustabdyti mūsų savanorių žygį į senąją sostinę, kurios netekome iki pat Antrojo pasaulinio karo pradžios. Seni skauduliai ir nuoskaudos išliko ir iki šių dienų. Nors dabar esame vienoje pusėje, vieningai stipriname karines pajėgas, nepasitikėjimo yra iš abiejų pusių.

Po sovietinės okupacijos vėl naujas savanorių – partizanų pliūpsnis. Ir taip dešimt baisiausių bei tragiškiausių po-

kario metų. Tai buvo savotiški pasiryžėliai, daugiausia jauni kaimo vyrai. Jie žinojo, kur eina, ir gerai suprato, kad kelio atgal nėra, – išlikti gyviems tik minimali galimybė. Ir jie vis tiek ėjo, nes žinojo, kad visada taip buvo – ir Kosciuškos sukilime, ir 19 amžiaus dviejose sukilimuose, ir 1918–1920 metų Nepriklausomybės kovose galvas guldė jauni vyrai ir moterys.

Ėjome ir 1990–1991 metais. Tiesa, tai buvo beginklė savanorių kariuomenė, bet labai veiksminga. Pasirinktas taikaus pasipriešinimo kovos būdas išmušė priešus iš pusiausvyros. Jie blaškėsi, svaidėsi grasinimais, galų gale griebėsi žudynių, bet vis tiek pralaimėjo ir turėjo trauktis. Jie nesuprato ir dabar negali suvokti, iš kur tautoje atsiranda vidinė stiprybė, tikėjimas pergale, kuri tampa stipresnė prieš tankus ir kitas žudymo priemones. Tas pats dabar vyksta Ukrainoje, kur užbuksavo milijardinė karui ir propagandai skiriamų lėšų mašina. Jeigu tu ateini į svetimą žemę ir joje nori elgtis kaip savo namuose, natūraliai kyla visuotinis nepasitenkinimas ir tavo atneštos vertybės tampa nieko vertos. Tu netenki visko – pasitikėjimo, draugystės, tavo žodžiai tampa niekuo, esi nelaukiamas prie bendro stalo ir sėdi vienas kaip vilkas. Tave į priekį veda tik nauji karai Čėčėnijoje, Gruzijoje, Ukrainoje, Sirijoje... Tau kaip narkomanui reikia naujos dozės. O po to jau nebetoli ir paranoja bei kitos negrįžtamos metastazės.

(keliamo į 8 psl.)

Siūloma tremties ir rezistencijos muziejų plėtrai biudžete numatyti 100 tūkstančių eurų

TS-LKD frakcijos narys Liutauras Kazlavickas registravo siūlymą ateinančių metų biudžete Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimų centrui skirti papildomą 100 tūkstančių eurų finansavimą.

Pasak parlamentaro, papildomas finansavimas šiai įstaigai taps reikalingas jau nuo 2016-ųjų sausio 1-osios, kai įsigalios Seimo jai priskirta nauja papildoma funkcija – dalyvauti įgyvendinant valstybės politiką tremties ir rezistencijos muziejų srityje.

„Džiaugiuosi, kad po kelių metų susitelkimo ir daugelio žmonių, tarp jų ir buvusių politinių kalinių ir tremtinių organizacijų, nuoseklaus darbo praėjusiais metais mums pavyko užbaigti kelis dešimtmečius trukusį bunkerių ir tremties muziejų ignoravimo laikotarpį. Seimas pagaliau priskyre LGGRTC atsakomybę jais rūpintis, tačiau darbai ties tuo nesibaigia – vien paskirti šeimininką neuž-

tenka. Kad ateinančiais metais pagaliau galėtume tikėtis realių rezultatų tvarkant tremties ir rezistencijos muziejų tinklą, tinkamo dėmesio slėptuvėms, edukacinių bei pažintinių programų – LGGRTC turi turėti ne tik įgaliojimus, bet ir finansines galimybes“, – įsitikinęs siūlymo iniciatorius L. Kazlavickas.

Anot L. Kazlavicko, vieni pirmųjų 2016 metų darbų turėtų būti visuomeniniais pagrindais veikiančio Druskininkų tremties ir rezistencijos muziejaus pertvarkymas į LGGRTC struktūrinį padalinį, edukacinių ir pažintinių programų kūrimas ir organizavimas, taip pat nykstančių slėptuvių atstatymas.

2016-ųjų biudžeto projektui teikiama siūlyme nurodoma, jog papildomų lėšų, reikalingų naujosios LGGRTC funkcijoms įgyvendinti, galima skirti sumažinus asignavimus, numatytus Valstybės skolos aptarnavimui.

Karolina KALIBATAITĖ

G. Landsbergis: Lietuvos kryptis – į nomenklatūrinę praeitį ar vakarietišką ateitį?

Šiuo metu TS–LKD vykstantis atsinaujinimas tiek idėjomis, tiek ir žmonėmis kelia nemažą visuomenės susidomėjimą. Tikiuosi, kad šis pavyzdys paskatins atsinaujinti ir kitas partijas, pakels politinės kultūros lygį šalyje ir taip prisidės prie visos politinės sistemos atsinaujinimo.

Prie TS–LKD prisijungia nauji žmonės – visuomenės lyderiai

Prieš leisdamasis į diskusiją apie mūsų partijos politikos kryptis noriu pasidžiaugti gaušėjančia mūsų bendruomene, prie kurios prisijungia ir ketina kandidatuoti į Seimą žymūs visuomenėje ir savo kompetencijas jau įrodę žmonės – Žygmantas Pavilionis, Andrius Navickas, Vytautas Kernagis, Juozas Pundzius ir Ingrida Šimonytė. Kartu su patyrusia komanda iš dabartinės frakcijos tai bus puikus derinys.

Tai nepaprastai džiugina ir leidžia tikėti, kad mūsų siunčiama žinia apie atsinaujinančią ir atvirą bendruomenę pasiekė Lietuvos visuomenę. Tai patvirtina ir keli šimtai vien per paskutinius mėnesius prisijungę nauji partiečiai. Žmonių pasitikėjimas mūsų bendruomene auga ir neabejoju, kad tai – tik pradžia.

Prieš keletą savaičių kreipėmės į Lietuvos visuomenę su kampanija „Turiu idėją“. Pakvietėme siūlyti idėjas Lietuvai, suteikėme platformą idėjoms surašyti ir vieniems kitų idėjas palaikyti. Dešimtys tūkstančių žmonių susidomėjo mūsų kvietimu ir todėl šandien jau turime daugiau kaip keturis šimtus konkrečių ir racionalių idėjų, kurių daugelis ne tik vertos tolesnio svarstymo, bet gali būti ir įgyvendintos. Akivaizdu, kad ne tik mūsų kvietimas paskatino žmones dalintis – idėjos jau seniau glūdėjo Lietuvos žmonių galvose – tik niekas nebuvo pakvietęs jomis pasidalinti.

Nors ir turime daug kuo džiaugtis – ir vykstančių partijos atsinaujinimo, ir įsibėgėjančių programos ruošimo proceso, ir didėjančių žmonių pasitikėjimu, Lietuvoje daug reiškinų kelia pagrįstą nerimą ar net pyktį bei didelį liūdesį.

Reaguojant į tragedijas būtini nuoseklūs veiksmai

Visą Lietuvą ypač sukrėtė žiauri tragedija Kražiuose. Nutraukti nekaltų žmonių gyvenimai, traumuoti visa miesto bendruomenė, priblokšta visa Lietuva. Kada tai baigsis?

Juk dar visai neseniai gedėjome dėl jaunos, ką tik pradėjusios tarnybą pareigūnės žūties po neblaivaus vilkiko vairuotojo ratais Radviliškyje. O kur dar vis negailestingai pasirodančios žinios apie nusizudančius vaikus?.. Kiek dar reikės nekaltų žmonių mirčių? Kada mes, kaip visa politinė bendruomenė, atsitokėsime ir pagaliau imsime spręsti šių negailestingai žmonių gyvenimus nusinešančių tragedijų priežastis?

Juk kasmet Lietuvoje nusižudo apie tūkstantį žmonių, tūkstančiai žūsta nuo ligų, susijusių su alkoholiu ar kitais žalingais įpročiais, o kiek dar žūsta nuo girtų ar apsvaigusiu rankos ar vairuojamo automobilio. Paskutinės vietos Europos ar pasaulio lentelėse nebegeba pažadinti mūsų ir paraginti imtis darbų.

Kaskart po sukrečiančios nelaimės sušunkame, kad metas imtis darbų, tačiau labai greitai viskas nurimsta ir susitaikę su padėtimi laukiame, kol įvyks kita nelaimė. Atėjo laikas tai keisti ir išmintingai pažvelgti į visų šių problemų sprendimą. Juk pasisakome už gyvybės išsaugojimą, turime nuoširdžių kovotojų šioje srityje – praplėskime akiratį – siūlykime nuoseklius sprendimus.

Pradėkime nuo psichologinės aplinkos gerinimo, nustokime žmones gydyti tik vaisiais, skirkime deramą dėmesį psichinei sveikatai. Daugeliui Lietuvoje reikia nuoširdaus rūpesčio ar pokalbio, deja, šandien valstybė to neužtikrina. Mažinkime alkoholio prieinamumą, kaip tą daryti – lengva išmokti iš siaurės kaimynų. Tačiau būkime išmintingi, nusikaltimų mažės tada, kai mažės ir nebaudžiamumo. Reikia stiprinti policijos galimybes kovoti su kontrabanda, girtais vairuotojais, ir ypač dirbti prevencinį darbą bendruomenėse – ne tik gaudyti nusikaltėlių po įvykdyto nusikaltimo, bet pirmiausia kartu su bendruomene identifikuoti riziką keliančius asmenis ir užkirsti kelią būsimiems nusikaltimams.

Dabartinė valdžia grimzta gilyn į neskaidrumo liūną

Partinėje ir parlamentinėje politikoje taip pat labai svarbu laiku ir prevenciškai saugoti demokratijos, teisės viršenybės principus ir aukštus etikos standartus.

Todėl jau dabar su dideliu nerimu reiktų atkreipti į vis gi-

lėjančią demokratijos ir teisingumo eroziją. Ignoruojami visuomenės klausimai, nesprenžiami korupcijos skandalai, nomenklatūriniai recidyvai akvaparkuose mažina Lietuvos žmonių pasitikėjimą ne vienu ar kitu politiku, bet politinė sistema apskritai. Nebesinori daryti takoskyrų tarp dešinės ir kairės pažiūros partijų, tarp TS–LKD ar Socialdemokratų.

Norėtusi, kad takoskyros būtų tik tarp praeities partijų, besivadovaujančių dar iš sovietų laikų paveldėtais principais ir tarp tų, kurios pasirinko vakarietiškos demokratijos ir visų lygybės prieš įstatymą kelią. Ir nors šiandien vienas po kito lendant naujiems piktnaudžiavimo tarnybine padėtimi ir korupcijos skandalams atrodo, kad dabartinė valdžia vis labiau grimzta gilyn į neskaidrumo liūną, aš noriu tikėti, kad partinė sistema yra pasiruošusi atsinaujinimui.

Principingi, nepriklausomi ir nepaperkami žurnalistai, laisva ir nepasiduodanti politiniam spaudimui teisėsauga ir vis reiklesniais tampantys rinkėjai neleis Lietuvai išvakarietiško kelio pasukti į nomenklatūrinius šunkelius.

Politinę korupciją tiriančios institucijos turi išlaikyti nepriklausomybę nuo politikų, stiprinti profesionalumą ir principumą, o valstybė turi užtikrinti, kad tiek institucijų, tiek žiniasklaidos principumą mažinančios pagundos turi būti panaikintos. Matome, kad reikalinga pertvarkyti autoritetą praradusios Vyriausiosios tarnybinės etikos komisijos sudarymo ir veikimo tvarką, reikia griežtesnės paslėptos politinės reklamos (ypač laikotarpio iki kampanijos pradžios) bei finansavimo kontrolės ir nemažai kitų piktnaudžiavimo tarnyba ir korupciją stabdančių priemonių, kurias esame parengę svarstymui.

Lietuvai reikia vizijos ir aiškios krypties

Kita nerimą kelianti problema yra strateginės Lietuvos vizijos trūkumas. Dabartinė Lietuvos valdžia, deja, nepasiūlė Lietuvai sprendimų nei aiškiausio plano, kuria kryptimi turi eiti Lietuva. Po krizės atsigavusios rinkos ir eksportu paremtas Lietuvos ekonomikos atsigaivimas keletą metų užtikrino stabilų augimą ir leido vyriausybei sąlyginai saugiai plūduriuoti paviršiuje.

Tačiau besikeičianti padėtis jau šiomet išryškino tokio

plūduriavimo pasekmes – stojantis ekonomikos augimas, stagnuojantis eksportas, milžiniškas valstybės biudžeto deficitas ir nepaisant mažėjančio gyventojų skaičiaus nuolat besipučiantis biurokratinis aparatas – tai paskutiniai ir ryškiausi pavyzdžiai kur link šandien suka valstybės laivas. Darosi akivaizdu, kad be aiškios krypties, be idėjų lyderystės ir be politinės valios būsime pasmerkti tik diskusijoms apie kelis eurus prie minimalaus atlyginimo ar pensijos.

Žiūrėdamas į Kauno mero pasivažinėjimus su raudonu automobiliu įdomiais numeriais, galvoju, kad Kaunas nusipelnė daugiau! Žmonės, kurie ne tik stovėjo Lietuvos laisvės sargyboje, bet ir dirbo savo darbus, mokėjo mokesčius, mokėsi, augino vaikus – ar šandien jie nusipelnė, kad iš jų tyčiotųsi mokesčius Lietuvoje mokėti vengiantis verslininkas ir dar automobilio numeriais patvirtintų, ką galvoja apie savo miesto gyventojus?

Taip ir Lietuvoje, ar tikrai rūpinimasis pensininkais šandien yra tik šeši eurai prie pensijos? Ne jau taip pigiai leisimės perkami?

Todėl galiu tik džiaugtis, kad mūsų partijoje pradėjome ankstyvą programos rengimo procesą. Nors iki rinkimų dar beveik metai, mūsų politikos komiteto nariai, kiti partiečiai ėmėsi rengti pirmuosius partijos programos dokumentus – dalis jų bus pristatyta artimiausiu metu. Atlikome ir vidinę mūsų bendruomenės apklausą – pasiteiravome, kurios temos aktualiausias mūsų bendruomenės nariams. Smagu, kad panašiai matome

kryptis, kuriomis turėtume bendrai dirbti. Daugiau kaip šešiasdešimt procentų partiečių pritaria, kad švietimas šandien tampa svarbiausia tema Lietuvoje. Neužtikrinę geriausio išsilavinimo visiems Lietuvos vaikams negalėsime garantuoti ir klestinčios Lietuvos ateities.

Ir jau dabar aiškėja pagrindinės gairės, ką reikia daryti. Klestėjimas taip pat plati sąvoka – apibrėžianti tikrai daug daugiau negu minimalų atlygį. Mano nuomone, orus gyvenimas prasideda nuo galimybės pačiam kurti savo gyvenimą, užsidirbti sau ir savo šeimai, nepriklausyti nuo valstybės malonės. Todėl pirmiausia turime siekti naujų ir geriau apmokamų darbo vietų. Ir ne tik didžiuosiuose miestuose, bet ir mažesniuose. Tada ir tik tada taps aišku, kam visos tos dešimtmečius trukusios investicijos į gražesnes aikštes ar stogus. Tik turėdami darbo žmonės liks ir kurs gyvenimus savo gimtinėse. Todėl kartu su ekspertais rengiame labai konkrečių veiksmų strategiją naujų ir gerai apmokamų darbo vietų visoje Lietuvoje sąlygų kūrimui.

Lietuvai reikia brandžios idėjų lyderystės ir nuoširdžios politikų tarnystės visuomenei.

Neabejoju, kad atsinaujinusi TS–LKD partija ir būsimoji frakcija bus įtikinama alternatyva korupcijos skandaluose ir teisiniuose ginčuose skęstančiai valdančiajai daugumai. Atsinaujindami žengėme pirmą didelį žingsnį šia linkme.

Įvykiai, komentarai

„O sporte, tu – taika!“

Pamenate tokį šūki? Jis buvo ypač populiarus Sovietų Sąjungos, dar bandžiusios sublizgėti 1980 metų Maskvos Olimpiada, saulėlydyje. Kur gi ne – ši imperija nuolat kartojo šūkius apie taiką, nutylėdama, kad „ji visada už taiką, bet tik tokią, kokios reikia jai“. Sovietų Sąjungos nebeliko, nebeliko ir pasauliui grasinusios jos „taikos“. Deja, neilgai – Sovietų Sąjungos teisių perėmėja Rusija vėl ėmėsi pasaulio „taikinimo misijos“. Ėmėsi taip aktyviai, kad pasauliui nieko nebeliko, kaip tik vėl pradėti ginklavimosi varžybas. Šį kartą Rusijos lyderis Putinas supranta, kad šalis nėra pajėgi tokiose varžybose dalyvauti ir nugalėti, todėl galima tik paspėlioti, kokių nešvarių darbų gali imtis Kremlius, neketi-

nantis taikiai pasitraukti iš beprasmiškų varžybų. O noras nugalėti ir pasauliui diktuoti savo valią toks didelis ir nenumaldomas, jog neaplenkiamos jokios gyvenimo sritys. Sportą ne šiaip sau prisimčiau – jame irgi daroma viskas, kad tik „Didžioji Putino Rusija“ nugalėtų. Kodėl „didžioji“ – niekas nepaiškino, tačiau netyčia paaiškėjo, kad ta „didžioji putinistinė“ neabejotinai yra labai niekinaga: Pasaulinė antidopingo agentūra paskelbė skandalingą žinią apie tai, jog Rusijos lengvaatlečiai naudojo dopingą, negana to, darė tai su valstybės (t. y. Rusijos vyriausybės) žinia. Nepriklausoma komisija pavišino išsamią 335 puslapių tyrimų medžiagą, kuri visų pirma demaskavo Rusijos bėgi-

laiminimu buvo klastojami tyrimų duomenys, sunaikinami teigiamų testų rezultatai ir t. t. Visa tai buvo daroma Maskvos antidopingo kontrolės laboratorijoje, turėjusioje garantuoti sąžiningą sportininkų kovą. (pavyzdžiui, ji sunaikino 2012-ųjų Londono olimpiadų žaidynių rusų lengvaatlečių teigiamus dopingo testus, ir tai padaryta su Sporto ministerijos ir FST (Federalinė saugumo tarnyba) palaiminimu – tuomet 8 rusų lengvaatlečiai „išsipirko“ ir šioje olimpiadoje tapo prizinininkais). Žinoma, atsirado padorių rusų sportininkų, kurie nepabūgo paliudyti apie nešvarius Rusijos sporto vadovų darbelius, tiesa, vėliau šiems sportininkams teko prašytis politinio prieglobsčio Vakaruose.

Skandalas nekilo nei iš šio,

nei iš to – viskas prasidėjo nuo to, kad pirmiausia įkliuvo ilgametis Tarptautinės lengvosios atletikos federacijos (IAAF) prezidentas Lamine Diackas – Interpolas sužinojo apie jam duotą milijono eurų vertės kyši 2011 metais. Pinigus IAAF vadovas gavo už dopingą susitepusių Rusijos sportininkų pridengimą. Tarptautinei lengvosios atletikos federacijai teko pakeisti savo vadovybę, o Visos Rusijos lengvosios atletikos federaciją (VRLAF) nušalinti nuo dalyvavimo visose savo rengiamose varžybose neapibrėžtam laikui. Tai reiškia, kad rusų sportininkai lengvaatlečiai negalės dalyvauti ir Rio de Žaneiro olimpinėse žaidynėse 2016 metais.

Atrodytų, kokios dar gali būti kalbos apie sportą, kai pasauli sukūrė teroristų lapkričio 13-

osios išpuoliai Paryžiuje, per kuriuos žuvo beveik pusantro šimto žmonių? Reikalas tas, kad Rusija ir tarptautiniame terorizme vaidina toli gražu ne šalutinį vaidmenį (tiesą sakant, istorija kada nors atsakys ir į klausimą „kokį?“), o nesąžiningumas sporte tik parodo, kokia supuvusi yra Rusijos putinistinė valdžia, galinti griebtis nenuspėjamų būdų savo siekiams bet kurioje gyvenimo srityje. Deja, bet ir eilinių Rusijos piliečių reakcija nuvilia – jie visą šią istoriją bandymą eliminuoti iš sporto Rusijos atletus, kurie „yra stipriausi pasulyje“. Belieka apgalvestauti, kad nėra tokios dopingo kontrolės, kuri nustatytų, kiek „dopinguotos“ eilinių rusų smegenys, jei jie jau nebesupranta, kas yra sąžinė.

Teroro aktai – kam tai naudinga?

Šių metų ruduo tarptautinei bendruomenei įsimins kaip vienas niūriausių – Rusijos keleivinio lėktuvo katastrofa virš Sinajaus, pareikalavusi maždaug 200 aukų, paskui – teroristinė ataka prieš paryžiečius – vėl pusantro šimto aukų... Reikalas tas, kad ir rusų lainerio žūtis nekelią abejonių – lėktuvą susprogdino teroristų paslėpta bomba. Ir vienu, ir kitu atveju teroro išpuoliai siejami su islamu kovotojais – vadinamąja „Islamo valstybe“ (ISIS). Tačiau pasigirsta ir kitokių nuomonių, kurios dažniausiai prilyginamos sąmokslų teorijoms. Vis dėlto, kad ir kokios būtų sąmokslų teorijos absurdiškos, kai kada jose yra racionalumo grūdų. Štai ką mano putinistinės propagandos nepakerėti rusų žurnalistai ir politologai, besidomintys ką tik paminėtomis tragedijomis. Vieno iš jų nuomone, nei lėktuvo, nei teroro atakos Paryžiuje nereikia sieti tiesiogiai su ISIS. Ir štai kodėl.

Iš pradžių apie lėktuvą. Svarstant jo žūtį priežastis, buvo padaryta išvada, jog lėktuvo krovinių skyriuje buvo padėta bomba, kurią susprogdino laikmačio reguliuojamas detonatorius. Taigi idealiai sumontuoto laikmačio likučius tyrėjai rado, o štai sprogmenų likučiu – ne. Tai visiškai nebūdinga teroristams, tačiau būdinga karinėms-inžinerinėms specialiosioms tarnyboms, kurių užduotis – sunaikinti bet kokius sprogmenius naudotas medžiagas pėdsakus (teisingai įvykdžius cheminę reakciją, ši medžiaga sudega nepalikdama pėdsako). Kitaip sakant, tiesiog „idealiai švarus darbas“, kurio teroristai niekada nedaro – jiems ir nėra reikalo vargti su chemi-

jos, inžinerijos ir technikos subtilybėmis (jie niekada ir nevargo). Įdomiausia tai, kad užsienio žvalgybų specialistai mano, jog laikmatis, skirtas bombai detonuoti, buvo sumontuotas dar iki lėktuvui pasiekiant Egiptą...

Kodėl būtent Egiptas? Ogi todėl, kad jis įsigijo tuos „Mistralius“, kurių Vakarai susiprato neparduoti Rusijai. Žinoma, tai ne priežastis diskredituoti Egiptą, kaip nesaugią šalį – kur kas daugiau priežasčių Rusijai nemėgti Egipto dėl „arabų pavasario“ ir po jo šalies vadovų simpatijų polinkio į Vakarų. Bet ir tai ne svarbiausia – labiausiai, kas nepatinka Putinui, yra Egipto užmojai praplauti Sueco kanalą, kad juo galėtų praplaukti supertanklaiviai, gabenantys iš regiono naftą. Tam reikia didelių investicijų. Jei Egiptas įvykdytų šiuos planus, Europoje visiems laikams nukristų naftos kaina... Todėl teroristinis aktas prieš turistus sužlugdytų Egipto turizmo pramonę, duodančią šalies biudžetui pusę visų įplaukų, o tuomet ir galimybės finansuoti kanalo praplatinimo projektą taptų beviltiškos. Negana to, italų specialistai, pagal kontraktą žvalgantys Egipte dujų telkinius ir statantys jų naudojimo įrangą, dėl iškilusios terorizmo grėsmės paliktų šią šalį pasiimdami visą savo brangią įrangą, be kurios būtų neįmanoma eksploatuoti didžiausio pasaulyje dujų telkinio. Štai jums ir rezultatas – Rusija pašalintų globalų dujų ir naftos tranzitinį konkurentą, kuris Europai galėtų atverti artimiausią Afrikos ir Artimųjų Rytų naftos kelią į Europą. Argi ne naudingas „aplankybių sutapimas“? Kitas dalykas, kuo nepasi-

žymi ISIS teroristai, tai atsakomybės už teroro aktą prisiėmimas – tai buvo anoniminis skambutis į „Frans-press“ (o juk islamistai visuomet stengiasi kiek įmanoma plačiau paviešinti apie savo „žygdarbius“, tuo siekdami ne tik įbauginti vakariečius, bet ir pakelti savo autoritetą šalininkų ir savųjų akyse), be to, pirmasis teroristų pavardžių paviešinimas patikėtas „Sunday Times“ su nuoroda į šaltinius, kuriuos galima pavadinti „iš serijos apie NSO“. Rusijos masinės informacijos priemonės kaip mat pasiūpavo šią informaciją, nors Vakarų žiniasklaida net ausų dėl jos nepajudino – šis laikraštis laikomas „antrareikšmiu“ ir nėra populiarus, be to, ne kartą buvo pastebėtas publikuojantis proputiniskos propagandos straipsnius, kuriuos žodis žodiu perspausdina su rusų žvalgyba siejami ir jos išlaikomi du dar mažesni leidiniai, išeinantys vokiečių ir rusų kalbomis. Ne sutapimas ir tai, kad visi tie patys propagandiniai tekstai pasirodo dar ir apsišaukėliškos rusų separatistų „Donecko liaudies respublikos“ „spaudoje“. Paprastai tariant, visos šios minėtos „informacinės priemonės“ spausdina melą ir nurodo viena kitą kaip „patikimą informacijos šaltinį“.

Taigi anglai nepatvirtino „Sunday Times“ paskelbtų „ančių“ pagrįstumo ir lauktos sensacijos neįvyko... Beje, atkreiptas dėmesys ir į Putino bei jo aplinkos reakciją, neatitinkančią tragedijos masto – ją galima pavadinti „vangiai budinčia“.

Ir teroro ataka Paryžiuje kelia didelių abejonių dėl autoritės, nepaisant to, kad jų atlikėjai įvardinti.

Visų pirma, kyla klausimas, kam tai naudinga? Atsakymas – prieš pat „G20“ viršūnių susitikimą tai buvo naudinga tik Rusijai, kuri galėjo išpūsti žandus kaip viena reikšmingiausių veikėjų Sirijoje ir kovoje prieš tarptautinį terorizmą.

Vieno teroro akto vietoje rasti pabėgėlio iš Sirijos dokumentai, tačiau tai nepatvirtina fakto, jog pabėgėliams reikėjo tokių incidentų. Atvirksčiai – dėl tokių išpuolių jie nukentėtų patys pirmieji (beje, tuoj po atakos buvo padeptos pabėgėlių stovyklos Kale mieste, tiesa, neteko girdėti, kas tai padarė), iškiltų grėsmė masiškai netekti pabėgėlių statuso ir grėstų deportacija. Tad, ar pabėgėliai suinteresuoti terotu? Vargu.

Pagal liudininkų pasakojimus, roko koncerto metu į žmones pradėjo šaudyti teroristai buvo šviesaus gymio, puikiai kalbėjo prancūziškai, ginkluoti kalašnikovais, be to, keista, kad jie neėmė įkaitų, bet teturėjo vieną tikslą – nužudyti kuo daugiau žmonių. Visa ši drama koncertų salėje nori nenori primena vieną garsų teroristinį išpuolį – spėkite, kokį? Ogi Nord Ostą. O juk pastarasis įvykis dar neprarado aktualumo – nukentėjusieji ir žuvusių Maskvoje artimieji kreipėsi į Europos Žmogaus Teisių Teismą dėl nesiskaitymo su įkaitų likimu (juk absoliuti dauguma įkaitų žuvo ne dėl teroristų veiksmų, bet dėl „vaduotojų“ panaudotų dujų) ir verdiktas buvo nepalankus Rusijos valdžiai. Tas pats nutiko ir su Beslano įkaitų 40 artimųjų ieškiniu tame pačiame teisme (artimiesiems teko netgi ekshumuoti vaikų palaikus, kad įrodytų valdžios veiksmų

pragaištingumą „vaduojant“ įkaitus mokykloje), tiesa, teismo sprendimą Maskva dar gali apskusti, tačiau nematyti jokių veiksmų, kad Kremlius šeiminkai pripažintų savo kaltės dalį. Užtat teroro aktai Paryžiuje tarsi kalba – „jūs, europiečiai, pasižiūrėkite į save, užuot mus tampe po teismus, jūs gi patys nesirenkate priemonių vaduojant įkaitus“.

Ir dar – liudininkų teigimu, užpuolikas šaukė: „Dėl visko kaltas jūsų prezidentas!“ Visų pirma, tai labai netikėta – šachidai nieko panašaus nėra darę jokiais žinomais teroro aktų atvejais, kur jie bebūtų įvykdyti. O antra yra tai, kad šachido diržai anksčiau jokiuose teroro aktuose, įvykdytuose Europos Sąjungoje, nebuvo naudojami. Tačiau buvo naudojami... Rusijoje. Beje, prieš pat šiuos teroro išpuolius Putino statytinis Čėčėnijoje Kadyrovas atviravo, jog svajoja apie atpildą prancūzams už visai neseniai „Charlie Hebdo“ publikuotą karikatūrą (joje vaizduojamas Rusijos „taikdariškas“ bombardavimas Sirijoje).

Atsakomybę už ataką nedelsiant prisiėmė ISIS, vėl pasinaudodama anoniminiais kanalais per nereikšmingą itališką šaltinį... Tačiau neįtikėtina greitai užuojauta ir pagalbos siūlymas prancūzus pasiekė iš Maskvos – tepraėjus 40–50 minučių po atakos. Keista, nes nukritus Rusijos lėktuvui į Sinajaus pusiasalį, žinios apie tai Rusijos žiniasklaidoje pasirodė tik po 3 valandų, o Putinas į tautą kreipėsi išvisvėluodamas. Nepaaiškinamas disonansas, argine? Nebent manytume, jog tai viešųjų ryšių akcija prieš prasidedant „G20“.

Gintaras MARKEVIČIUS

Dvasinio pakilimo metais

Dabar, kai laikotarpį Lietuvai atkūrus nepriklausomybę skaičiuojame jau dešimtmis metų, kartais ne visus Atgimimo aušroje atliktus darbus deramai įvertiname. O derėtų iš naujo prisiminti, kaip kūrėsi naujos organizacijos, kai į mūsų gyvenimą įsiliejo visai kiti renginiai, paženklinanti patriotiškumo spalvomis, keitėsi žmonių mąstymas ir požiūris, visai kitos vertybės buvo rikiuojamos į pirmas gretas. Lietuva atsitiesė, išgražėjo. Nebūtinai naujų kvartalų ar magistralių spindesiu, o savo vidine šviesa – gėrio šviesa – humaniškų darbų apimtimis, atminties prikėlimu. Kas, jei ne buvę Laisvės kovų dalyviai, tremtiniai, politiniai kaliniai pirmieji įrašė Lietuvos vardą į naujo metraščio puslapius?

Vienisvarbiausių ir prasmingiausių nuveiktų darbų, išikūrus Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai, buvo į Lietuvą iš tremties vietų pargabentiten palaidotus tėvynainių palaikus. Visi žinojo jų paskutinę valią – būti palaidotiems gimtinėje.

Mintimis apie ekspediciją į Irkutsko sritį, sutiko pasidalyti kauniečiai Genovaitė Mikėnaitė ir Antanas Šinkūnas. Abu – 1948-ųjų tremtiniai. Genovaitė Mikėnaitė kartu su tėvais, broliu ir seserimi į Irkutską ištrėmė iš Kupiškio valsčiaus Jaučiapielio kaimo. Antaną Šinkūną su motina ir trimis seserimis ištrėmė iš Anykščių rajono Leliūnų valsčiaus Velykūnų kaimo. Tėvas buvo suimtas jau anksčiau.

Irkutsko srities Angarsko miškų pramonės masyvas, Talcų girininkija buvo vieta, kur lietuviai tremtiniai kūrė savovarganą buitį, sunkiai dirbo medienos paruošimo baruose. Čia kiekvienas privalėjo išmokti pačių sunkiausių darbų. Patyrę, vyresnio amžiaus žmonės mokė jaunimą, kaip lengviau tas užduotis atlikti. Vyresni, be medicinos priežiūros augę vaikai, mirdavo nuo išsekimo, sunkaus darbo ir užklupusių ligų. Tik stipriausi atlaikė. Jiems teko sunki misija – deramai palaidoti artimuosius ir vienišus tautiečius.

Jei ne išmintingas sprendimas

Pirmieji ir vėliau iškilę tėvynainių kapeliai Irkutsko srities Angarsko miškų pramonės masyve buvo ženklinais gražiais, iš patvaraus medžio pagamintais kryžiais. Pasinaudota kažkieno išmintingu patarimu: įrašyti ne tik vardą, pavardę ir gimimo bei mirties datą, bet

ir vietovę, iš kur, kuriais metais žmogus ištrėmtas. Tai padėjo vėliau, po 30–40 metų, ieškant mirusiųjų palaidojimo vietų, nustatyti tapatybę ir tikslią vietovę

Genovaitė Mikėnaitė prisimena:

„Grupė, kurią sudarė 79 žmonės, pirmą kartą į Irkutsko srities Talcų miškų masyvą išvyko 1990 metų liepos 20–26 dienomis. Tačiau aš tose vietovėse lankiausi 1985 metais. Į buvusias tremties vietas važiuavau pamatyti vaikystės vietovių, o radusi gražius iš maumedžio padarytus kryžius su išsamiais užrašais, juos visus nusiėrašiau, tarsi išgirdusi šauksmą čia palaidotų žmonių sielų... Ši ekspedicija buvo ketvirtoji tais metais. Jos tikslas – parvežti visų tremtinių, palaidotų trijose Talcinkos slėnio kapinėse, palaikus. Aš su grupe žmonių kapelių ieškojome Talcų miško masyve – Srednios ir 52 kvartalo vietovėse. Kiti grupės nariai pasklido po kitus plotus. Mūsų ieškomų kapų vietovė buvo pelkėta, tad atliekant kokius nors darbus, kapinaitės galėjo būti sulygintos su žeme. Todėl labai džiaugėmės radę dar nenuniokotas ir gamtos nesunaikintas kapines. Kryžiai dar tebestovėjo, tai labai palengvino mūsų paieškas. Nors... vienoje kitoje vietoje pasigedome ir jų. Padėjo žmonių atsivežtos nuotraukos, prisiminimai, kur buvo laidojamas tas ar kitas žmogus. Dirbome sumaniai ir kvalifikuotai, nes padėjo išsamus miško masyvo planas su pažymėtomis laidojimo vietomis. Tos kapinės plane buvo pažymėtos tik 1985 metais, kai jas suradome ir aplankėme. Ši informacija padėjo rengiantis ekspedicijai, nes jau žinojome, ką reikia pakviesti. Jei palaidotų žmonių artimųjų jau nebuvo, pargabenti jų palaikų ėmėsi to krašto žmonės. Nepaisant, ar pažįstamas jiems asmuo, ar ne. Į grupę neįtraukėme nė vie-

no nepažįstamo asmens. Jei kas iš giminių negalėjo vykti, prašė tai padaryti draugų ar pažįstamų. Štai Šinkūnai parvežė buvusios kaimynės Katinaitės tėvo palaikus, nes ji pati buvo neįgali. Aš taip pat kasiau ne savo artimųjų kapą, o geros pažįstamos Pedišienės mamos, kuri rengėsi vykti į ekspediciją, bet nesulaukusi to laiko numirė. Užrašai ant kryžių leido nustatyti vietas, iš kur tremtiniai kilę ir buvo ištrėmti. Daugiausia – kupiškėnų, iš mano gimtųjų kraštų, kiti iš Utenos krašto ir vienas iš Dzūkijos. Ši informacija labai padėjo.

Vykdamą į šią kelionę jau žinojau, kad patekti į tas vietas, kur buvo palaidoti lietuviai tremtiniai, nepaprasta. Reikėjo mažiausiai visureigio. Antanas Šinkūnas susisiekė su Rytų Sibiro elektromontavimo tresto darbuotoju Vitalijumi Suslovu, prašydamas pagalbos. Žinia, ne už ačiū. Nupirkome paklausių maisto produktų – rūkytų dešrų, konservų, kondensuoto pieno, kitų „deficitų“, ir buvo išspręstas ekspedicijos dalyvių ap rūpinimo visureigiais klausimas.

Neįmanoma suminėti visų trukdžių, nesklandumų, kol iš kapinaičių iškasėme palaikus. Atkasus kapovietą rasdavome jau sudūlėjusius karstus ir kūnus, buvo likę tik kaulai. Juos sudėdavome į atsivežtus karstelius – dėžutes, prie jų buvo pritvirtinti įrašai: vardas, pavardė, gimimo ir mirties metai, vietovė Lietuvoje, iš kur ištrėmtas. Didžiąją misiją ekspedicijos, kuriai 1990 metų liepos 20–26 dienomis man teko vadovauti, nariai garbingai atliko. Tuo didžiuojuosi ir, nesuklysiu teigdama, kad didžiuojuosi visi ekspedicijos nariai. Esu dėkinga jos dalyviams, džiaugiuosi susiklosčiusiomis palankiomis aplinkybėmis, nes šis žingsnis neliks be atsako besikeičiančių kartų širdyse.

Mūsų grupei išvykstant iš Srednios ir 52 kvartalo, buvusiu kapinaičių vietoje pritvirtinome lentelę su užrašu: „Lie-

Sveikiname

85-ojo gimtadienio proga sveikiname buvusią Krasnojarsko kr. Balachtašo tremtinę **Onutę ALEKŠIŪNAITĘ-LABUKIENĘ**.

Tegul niekada netrūksta didelės kasdienės laimės, tegul lydi maži šešėliai ir didžiulė šviesa, stipri sveikata ir Dievo palaima.

LPKTS Alytaus filialas

85-ojo gimtadienio proga sveikiname ilgametę Kauno rezistencijos ir tremties muziejaus darbuotoją **Onutę VALEVIČIENĘ**. Dėkojame už muziejaus lankytojams išdėstytas Lietuvos istorijos pamokas.

Linkime sveikatos, Dievo palaimos ir ilgiausių metų.

LPKTS valdyba

Jubiliejinio 70-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname Arūnę **ŠATEIKĄ**, tremtinių vaiką, gimusį Permės sr. Jusvinskio r., buvusį sąjūdininką, 1988 m. dalyvavusį įkuriant „Tremtinio“ klubą Palangoje, aktyvų LPKTS Palangos filialo tarybos narį.

Linkime sėkmingų, sveikatingų ir džiaugsmingų metų. Te gyvybingos kibirkštėlės, šviečiančios Jūsų akyse, padeda įgyvendinti dar ne vieną gyvenimo sumanymą.

LPKTS Palangos filialas

70-ojo gimtadienio proga nuoširdžiai sveikiname ilgamestes LPKTS Palangos filialo nares **Onutę VEČERSKIENĘ** ir **Jadvygą JASAITĘ**, didžiąją vaikystės dalį praleidusias tremtyje.

Linkime sveikatos, stiprybės ir ilgiausių metų!

LPKTS Palangos filialas

Nuoširdžiai sveikiname LPKTS Panevėžio filialo jubilatus: **Pauliną KEPALIENĘ – 90-ojo**, **Joną MATUZONĮ ir Eleną RAMAŠKIENĘ – 80-ojo**, **Steponą RAILĄ ir Bronislovą TURONĮ, – 75-ojo**, **Aleksą DAUPORĄ – 70-ojo**, **Ireną GRINEVIČIENĘ – 65-ojo**, **Janiną BERNATAVIČIENĘ – 60-ojo**, **Vytautą ČEPONĮ – 55-ojo**.

Linkime stiprios sveikatos, geros nuotaikos, dvasios stiprybės:

LPKTS Panevėžio filialas

Garbingo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Jurbarko filialo nares:

Eugeniją PIKORAITIENĘ – 80-ojo, **Laimutę PARTIKIENĘ – 60-ojo**, **Zofiją BABONIENĘ – 80-ojo**.

Linkime sveikatos ir Dievo palaimos.

LPKTS Jurbarko filialas

Nuoširdžiai sveikiname buvusią Irkutsko sr. Uolsko miesto tremtinę **Junelę PŪRIENĘ** 60-ojo jubiliejaus proga.

Linkime stiprios sveikatos, prasmingos veiklos, kad didelių darbų našta būtų lengva, šviesių minčių ir Dievo palaimos.

LPKTS Kauno filialas

tuvos tremtinių palaikai 1990 m. liepos 24 d. perkelti į Tėvyne“. Įrašytos 38 perkeltųjų pavardės. Surašyti aktai, kuriais patvirtinama, kad mirusiojo palaikai iš tikrųjų yra pargabenti į Lietuvą. Vienas jų perduotas bažnyčios archyvui, kitas – artimiesiems. Vien iš Sredniajos kapinių į Lietuvą pargabenta 20 palaikų, iš 52 kvartalo – 16, iš Odinsko – 5, iš Rečkos – 4, iš Irkutsko – 4, iš M.Golousnos – 2, iš Kordono, Meždugran-

kos, Ust-Baly – po vieną.“

Kalbintas Antanas Šinkūnas sakė nieko naujo pasakyti negalys, nes Genovaitė Mikėnaitė viską nuodugnai apie ekspediciją papasakojo. „Gal tik tiek, – pridūrė A. Šinkūnas, – į ekspediciją vežiausi ir savo sūnų Marių. Ši kelionė ir patirti išpūdziai jam atstos istorijos pamokas apie tremtį ir rezistencijos kovas Lietuvoje.“ Ir tai vertingiausia tėvo dovana sūnui.

Aušra ŠUOPYTĖ

Karininkas, sušaudytas Kariuomenės dienos išvakarėse

Antanas Petruškevičius gimė 1896 metų birželio 8 dieną Jungtinėse Amerikos Valstijose, Pitsburgo mieste. Tėvas Laurynas Petruškevičius 1888 metais išvyko į Ameriką, neno-rėdamas 5–7 metus, kaip dau-gelis to meto jaunų vyrų, tar-nauti carinėje Rusijos kariuo-menėje. Ten susipažino su sa-vo būsimąja žmona Elena, taip pat išėivė iš Lietuvos. Ameri-koje jiems gimė sūnūs Antanas ir Juozas bei duktė Dominyka. Į Europą šeima grįžo 1908 me-tais ir Suvalkų gubernijoje Krasnapolio valsčiuje Marina-vo kaime nusipirko 13,4 hek-taro žemės su trobesiais. Čia gimė dar trys sūnūs: Andrius, Vincas ir Stasys.

Iki Pirmojo pasaulinio ka-ro A. Petruškevičius mokėsi Seinų progimnazijoje. 1915 metais įstojo į gimnaziją Vil-niuje. Netrukus su kitais moks-leiviais pasitraukė į Voronežą, Rusiją. Buvo mobilizuotas į Rusijos kariuomenę. Baigė Pskovo karo mokyklą. Į Lietu-vą grįžo 1918 metų birželį. 1918 metų rudenį įstojo į Sei-nų dvasinę seminariją, bet net-rukus iš jos pasitraukė.

1919 metais įstojo savano-rių į Lietuvos kariuomenę. Da-lyvavo Nepriklausomybės ko-vose su bolševikais, lenkais. Metų pabaigoje vyr. lt. A. Petruškevičius perkeltas į Lie-tuvos kariuomenės Generalinį štabą ir paskirtas prie Ameri-kos Raudonojo Kryžiaus misi-jos, o nuo 1920 metų vasario paskirtas prie Anglijos genero-lo Crosie. Tarnavo 9-ame pės-tininkų pulke jaunesniuoju ka-rininku, vėliau kuopos vadu, bataliono vadu. 1923 metais pakeltas į kapitonus. 1925 me-tais baigė Aukštųjų karininkų DLK Vytauto kursų Bendrąjį skyrių (V laida). Perkeltas į 6-ąjį pėstininkų pulką, dislokuo-tą Alytuje, paskirtas 1-os kuopos vadu, vykdė 1-ojo batalio-no vado pareigas.

Septyneri metai Šaulių są-jungoje

1926 metų rugsėjo 1 dieną kpt. A. Petruškevičius perkeltas į Lietuvos šaulių sąjungą, paskirtas I Šakių apskrities šaulių rinktinės vadu. Nuo rug-sėjo 21 dienos paskirtas XIX Alytaus šaulių rinktinės vadu. Nuo pat pirmųjų vadovavimo rinktinei dienų daug dėmesio skyrė šaulių drausmės stiprini-mui. Ne kartą yra nurodęs, kad geras šaulių įvaizdis visuome-nėje formuojamas pačių šaulių darbu ir elgesiu. Pabrėždavęs, kad šaulių elgesys priklauso nuo būrių vadovybės, nes vadai savo elgesiu gali parodyti drausmingumo pavyzdį. Savo

asmeniniu pavyzdžiu ir reiklu-mu nusipelnė visos Alytaus šaulių rinktinės pagarbą.

Aktyvi XIX Alytaus šaulių rinktinės vado veikla davė re-zultatų. Per septynerius kpt. A. Petruškevičiaus vadovavi-mo rinktinei metus nuolat au-go būrių ir šaulių skaičius. Kū-rėsi nauji šaulių būriai, organi-zacijos narių padaugėjo 20 pro-centų. Daug dėmesio skirta kultūrinei šaulių veiklai. Šau-lių chorai veikė Birštone, San-taikoje, Varėnoje, Alytaus mo-komajame būryje. Alytuje veikė teatro grupė. Išdėstytos net 50 paskaitų. Surengti kursai šaulėms moterims.

Didžiausias dėmesys skir-tas kariniam ir sportiniam šau-lių parengimui. Kpt. A. Petruš-kevičiaus vadovavimo XIX Aly-taus šaulių rinktinei laikotarpiu nuolatos buvo rengiami atski-rų būrių, visos rinktinės mane-vrai. Dažnai į manevrus buvo kviečiamos kaimyninės šaulių rinktinės, karininkai iš Alytuje dislokuotų karinių dalinių.

Kpt. A. Petruškevičiaus ini-ciatyva būriuose pradėti steigti raitelių skyriai ir grandys. Susi-tarus su 2-ojo ulonų pulkovo vadu, pulko karininkai pradėjo mokytį šaulius jodinėjimo, skaitydavo jiems paskaitas apie tai.

Šaulių namai

Dar vienas ryškus kpt. A. Petruškevičiaus veiklos Alytu-je rezultatas – Šaulių namų sta-tyba. 1927 metais atsirado ga-limybė Alytaus šaulių rinktinei perimti iš Krašto apsaugos mi-nisterijos buvusią cerkvę Pon-tono kareivinių rajone. Tų pa-čių metų balandžio mėnesį pas-tatas buvo perimtas ir pradėtas tvarkyti. Atlikus remonto dar-bus, pastate buvo įrengtas rin-ktinės štabas, salė paskaitoms ir vakarams rengti. Per trejus metus remonto dar-bams rinktinė išleido 12 tūks-tančių litų. Remonto darbams buvo organizuojamos specia-lios rinkliavos. Tačiau pastatas ir toliau priklausė Krašto ap-saugos ministerijai, rinktinė tebuvo nuomininkė. Šaulių są-jungos valdyba kreipėsi į visas rinktines ir būrius, ragindama pagal galimybes pradėti statyti šaulių namus. Prie to prisidė-jo ir Vyriausybės nutarimas leisti Žemės ūkio ministerijai pardavinėti šaulių namų staty-boms miško medžiagą už pusę kainos, išperkant per penke-rius metus. 1932 metais XIX Alytaus šaulių rinktinės valdy-ba kreipėsi į Alytaus visuome-nę: „Iki šiol Alytaus šaulių rin-ktinė talpinosi toli nuo miesto centro nuomojamuose na-muose ir todėl tinkamai nega-lėjo išplėtoti savo veikimo. Jei

miesto centre pakankamai vie-tos kinematografams, restora-nams, kurie gyvena vien iš mū-sų visuomenės, tai būtų lietuvių garbės įžeidimas neturėti tinka-mos patalpos vienintelei bepar-tyvei, lietuviškai organizacijai, stovinčiai Tautos ir Valstybės sargyboje.“ Visi neabejingi pa-kviesti į šaulių namų statybos komiteto susirinkimą.

Balandžio 2 dieną Alytaus gimnazijos salėje įvyko pirma-sis susirinkimas, kuriame daly-vo XIX Alytaus šaulių rin-ktinės valdyba ir visuomenės at-stovai. Buvo išrinktas šaulių namų statybos komitetas, kuris surado tinkamą sklypą šalia parko ir nutarė prašyti miesto valdybos perduoti jį šau-lių rinktinei. 1933 metų vasario 8 dieną Marijampolės apygardos žemės tvarkytojo aktu Aly-taus XIX rinktinei 36 metams buvo perduotas 4000 kvadra-tinių metrų sklypas. Lėšos šau-lių namų statybai buvo kaupia-mos renkant aukas, rengiant vakarėlius ir gegužines, daiktines loterijas.

1927 metais XIX Alytaus šaulių rinktinė leido laikraštį „Dainavos šaulys“, kuris siekė skleisti šaulių ideologiją ir tau-tos dvasią, raginti visus dirbti Tėvynės labui. Laikraštis buvo skirtas Dzūkijos šauliams, ta-čiau turėjo prenumeratorių ir Latvijoje. Šaulių sąjunga rei-kalavo, kad visi šauliai skaity-tų ir platintų žurnalą „Trimitas“. Šiam darbui daug dėme-sio skyrė ir kpt. A. Petruške-vičius, ragindamas šaulius ak-tyviai platinti „Trimitą“.

Ugniagesys, visuomeni-ninkas

1930 metų balandžio 12 dieną kpt. A. Petruškevičius baigė Kariuomenės ugniagesių komandų viršininkų kursus. Paskirtas Alytaus apskrities ugniagesių brandmajoru, vė-liau – apskrities brandinspek-toriumi. Tuo metu apskrityje buvo aštuonios savanorių ug-niagesių komandos: Alytuje, Merkinėje, Butrimonyse, Sei-rijuose, Simne, Birštone, Stak-liškėse, Dauguose. Po kpt. A. Petruškevičiaus raginimų šaulių būriams aktyviai kurti naujas šaulių ugniagesių ko-mandas, tokių komandų ir ug-niagesių skaičius apskrityje sparčiai didėjo. 1930 metais apskrityje buvo 8 komandos, 298 ugniagesiai, 1931 metais – 26 komandos ir 788 ugniage-siai, 1932 metais – 40 koman-dų ir 1074 ugniagesiai. Aktyvi kpt. A. Petruškevičiaus veikla įvertinta ir Lietuvos ugniage-sių organizacijų sąjungoje – 1932 metais sąjungos kongre-se kpt. A. Petruškevičius iš-

rinktas į Lietuvos ug-niagesių organizacijų sąjungos tarybą.

Kpt. A. Petruškevi-čius aktyviai reiškėsi ir visuomeninėje veikloje. 1926 metais XIX Aly-taus šaulių rinktinė or-ganizavo Jono Basana-vičiaus 75 metų jubilee-jaus, jo veiklos 50-me-čio ir Kariuomenės die-nos minėjimą. 1930 metais kpt. A. Petruš-kevičius buvo Vytauto Didžiojo mirties meti-nių minėjimo Alytaus komiteto narys, taip pat Vilniui vaduoti są-jungos Alytaus sky-riaus narys. Kaip Lie-tuvos kariuomenės karys savanoris, jis pri-klausė Kariuomenės kūrėjų savanorių są-jungos Alytaus sky-riui. Vėliau buvo išrinktas šio skyriaus pirmininku. 1928 me-tų kovą Alytaus skyrius jį išrin-ko savo atstovu į savanorių kongresą Kaune. 1931 metų birželį kpt. A. Petruškevičius suorganizavo 100 Antanų žy-gį į Kauną, norėdamas pasvei-kinti Prezidentą Antaną Sme-toną vardinių proga. Kpt. A. Petruškevičius buvo Vilniaus geležinio fondo dienos komi-teto Alytaus skyriaus vicepir-mininkas.

Įspūdinga veikla

1933 metų gegužės 30 die-ną Šaulių sąjungos viršininko įsakymu kpt. A. Petruškevi-čius rinktinę perdavė kpt. J. Navikevičiui.

1933 metų birželio 1 dieną kpt. A. Petruškevičius paskir-tas XII Panevėžio šaulių rin-ktinės vadu, vėliau XII Panevė-žio šaulių rinktinės vado padė-jėju. 1936 metų rugpjūčio 14 dieną perkeltas į Lietuvos ka-riuomenės Ginklavimo valdy-bą, paskirtas sąmatos vykdymo dalies raštvedžiu, nuo 1938 metų lapkričio 1 dienos – ben-drojo skyriaus kreditų ir atsi-skaitymo dalies kreditų buhal-teriu. 1939 metais komandi-ruotas į karininkų-ugniagesių kursus Jungtinėse Amerikos Valstijose. Niujorko miesto ugniagesių departamento ug-niagesių kolegijoje baigė ka-rininkų kursus, ugniagesių pra-džios mokyklą ir statybos ins-pektorių kursus. Grįžęs į Lietu-vą paskirtas kreditų ir atsiskai-tymo dalies raštvedžiu-iždinin-ku, vėliau – pirkimų dalies su-tarčių vykdymo karininku.

Kpt. A. Petruškevičius ap-dovanotas: Lietuvos kariuo-menės kūrėjų savanorių meda-liu (1928), Lietuvos Nepri-klausomybės 10-mečio meda-

Kpt. Antanas Petruškevičius.
1939 metai

liu (1928), Šaulių Žvaigždės ordinu (1931), DLK Gedimi-no 4-ojo laipsnio ordinu (1934), Lietuvos ugniagesių „Artimui pagalbon“ 3-iojo laipsnio garbės ženklą (1932) ir 2-ojo laipsnio kryžiumi (1938), Estijos ugniagesių 3-iojo laipsnio Sidabro kryžiumi (1934) ir Latvijos ugniagesių medaliu.

Sušaudytas Kariuomenės dienos išvakarėse

Sovietų sąjungai okupavus Lietuvą ir likviduojant Lietu-vos kariuomenę, kpt. A. Petruškevičius 1940 metų spalio 17 dieną iš kariuomenės atleis-tas. Gyveno Kaune, dirbo priešgaisrinės saugos inspek-toriumi. 1941 metų birželio 13-ąją suimtas, išvežtas ir įka-lintas Sverdlovsko srities Sta-robelsko kalėjime, o lapkričio 3 dieną perkeltas į Sverdlovsko NKVD kalėjimą. 1942 me-tų spalio 17 dieną NKVD Ypa-tingojo pasitarimo nuteistas mir-ties bausme su turto konfiskavi-mu. 1942 metų lapkričio 21 die-ną sušaudytas Sverdlovske. Pa-laidojimo vieta nežinoma.

Šeima – žmona Marija Ka-siulevičiūtė-Petruškevičienė ir sūnus Antanas Petruškevi-čius 1941 metų birželio 14 dieną ištremta į Altajaus kraštą, o 1942 metais nu-tremta į Kazačę, Ust Janos rajone, Jakutijoje. Į Lietuvą grįžo 1956 metais.

1989 metais Antanas Petruškevičius buvo reabilituo-tas – pripažintas nekaltas ir neteisėtai represuotas.

Jokie skaičiai neatspindės žmogaus likimo. Geriausias paminklas totalitarinių režimų aukoms – jų vardų ir likimų ra-šytinis įamžinimas.

Gintaras LUČINSKAS

Tauro apygardai – 70 metų

Pirmieji partizanų būriai Suvalkijoje pradėjo veikti 1944 metų vasarą. Iš nedidelių grupelių susidarė kovotojų junginiai, pajėgūs pasipriešinti sovietų kariuomenės daliniams. Marijampolės apskrityje Palių pelkėse partizanų būriams vadovavo Lietuvos kariuomenės majoras Sergijus Staniškis-Litas. Prienų apylinkėse veikė Prienų būrys, vadovaujamas leitenanto Kuzmiko-Briedžio, 1945 metų gegužės 25 dieną šis būrys buvo performuotas į Geležinio Vilko pulko 8-tą kuopą. Kazlų Rūdos miškuose veikė keli partizanų būriai vadovaujami leitenanto Broniaus Abramavičiaus-Spyglio. Marijampolės ir Kalvarijos apylinkėse partizanams vadovavo Vytas Gavėnas-Vampyras. Todėl iškilo būtinybė derinti atskirų grupių veikimą. Prasidėjo dalinių centralizacija. Be partizanų susiformavo pasyvaus pasipriešinimo grupės, kurios vienijo ir inteligentijos atstovus.

Vienos pagrindinių Tauro apygardos steigėjų buvo Skardupių parapijos kunigas Antanas Ylius. 1945 metų liepos 19 dieną Skardupių klebonijoje buvo įkurtas būsiosios Tauro partizanų apygardos štabas. Kiti steigimo iniciatoriai: Vytas Gavėnas-Vampyras, Jonas Pileckis-Brokas, Antanas Ratkelis-Oželis, aviacijos kapitonas Leonas Taunys-Kovas, kuris ir buvo išrinktas pirmuoju Tauro apygardos vadu. Tauro apygardos steigiamasis suvažiavimas įvyko 1945 metų rugpjūčio 15 dieną Skardupiuose. Suvažiavime buvo sudaryta apygardos vadovybė ir nutarta, kad apygardai priklausys Marijampolės, Vilkaviškio, Šakių ir Lazdijų apskritys, o taip pat Alytaus ir Kauno apskričių dalys, esančios kairiajame Nemuno krante. Apygardos ribose veikiantys partizanų daliniai buvo suskirstyti į penkias rinktines: Stirnos (vėliau Žalgirio) ir Vytenio (vėliau Marijampolės mieste). Vėliau iš penkių rinktinių liko Geležinio Vilko, Vytauto ir Žalgirio.

Įkūrus Tauro apygardą, dalis jos steigėjų nutarė organizuoti Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą (LIK), kuris turėjo tęsti Vyriausiojo Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto (VLIK) darbą ir suvienyti visos Lietuvos pogrindį.

1945 metų rugsėjo 16 dieną Skardupių klebonijoje įvyko steigiamasis LIK posėdis, kuriame dalyvavo pulkininkas L. Butkevičius, išrinktas pirmininku, L. Taunys, A. Ylius, V. Bacevičius, J. Pileckis. Lie-

tuvos išlaisvinimo komiteto (LIK) nariai buvo numatę 1945 metų lapkričio 11 dieną Kaune, Marijonų vienuolyno požemiuose surengti visuotinį suvažiavimą, kuris Lietuvos žmonių vardu turėjo pasiųsti memorandumą Paryžiuje posėdžiaujantiems kelių didžiųjų valstybių ministrams, skelbiantį, kad Lietuva nepripažįsta sovietų okupacijos, jai priešinosi ir sieks susigrąžinti Nepriklausomybę. Suvažiavimo priimtus dokumentus turėjo nuvežti įgalioti delegatai. Svarstyta netgi galimybė pagrobti lėktuvą ir juo nugabenti dokumentus į Vakarų. Suvažiavimas neįvyko, nes dauguma (17) LIKO ir Tauro apygardos vadovybės narių 1945 metų spalio 22 dieną buvo suminti. Bet Tauro apygarda atlaikė šią didžiulę nesėkmę. Suėmimo išvengė vado adjutantas J. Pileckis-Brokas, ginklavimosi skyriaus viršininkas A. Ratkelis-Oželis ir štabo karininkas majoras Z. Drunga-Šernas. Jis ėmėsi vadovauti apygardai ir toliau organizavo apygardą bei rinktines.

Tauro apygardoje buvo karinė drausmė ir tvarka. Ypač tai buvo ryšku, kai apygardai vadovavo talentingi, energingi majoras Z. Drunga-Mykolas, Jonas, leitenantas A. Baltūsis-Žvejys, leitenantas J. Alešičas-Rymantas.

Tauro apygardos vadovybė nuolat rengė kursus ir stovyklas eiliniams kovotojams ir karininkams. Apygardos ir rinktinių štabai, pirmiausia Rikiuotės skyrių viršininkai, nuolat tikrino partizanų karinę parengtį, kovojo prieš piktinaudžiavimą alkoholiu. Dvasiškai partizanus stiprino kapelionas Justinas Lelešius-Grafas. Karo lauko teismas nagrinėjo nusikaltusių asmenų (ir partizanų) bylas, už ypatingai sunkius nusikaltimus prieš taikius gyventojus skirdavo ir mirties bausmes.

Prasidėjus ginkluotam pasipriešinimui Suvalkijos partizanai leido kelis pogrindžio laikraščius. Įsteigus Tauro apygardą, jos spaudos organu tapo „Laisvės Žvalgas“, 1946 metų pavasarį Geležinio Vilko rinktinėje buvo leidžiamas laikraštis „Kovos keliu“.

Suvalkijos kaip ir visos Lietuvos partizanai veikė žiaurais karo sąlygomis. Kad nepatektų gyvi į priešų rankas, nepalūžtų jo kankinami ir nevalingai netaptų išdavikais, sužeisti, patekę į apsupimą ir neturėdami kitos išeities, sąmoningai pasirinkdavo karžygišką mirtį – nusišaudavo ar susisprogdindavo.

Daug Suvalkijos partizanų žuvo dėl priešų provokacijos, MGB agentų veiklos ir išdavysčių. Tauro apygardos kovotojams ir jų sukurtai organizacijai – Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdžiui – ypač pakenkė MGB agento Juozo Markulio-Erelio provokacijos, apygardos vado pavaduotojo Algimanto Zaskevičiaus-Tautvaišos išdavystė. 1946 metų pabaigoje Tauro apygardos vado A. Baltūsis-Žvejo, Vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų štabo adjutanto, vėliau Birutės rinktinės vado J. Lukšos iniciatyva buvo demaskuoti J. Markulis ir A. Zaskevičius. Kitų apygardų vadai, dar tikėję J. Markulio gražbyliaviškais, buvo įspėti apie jo išdavystę. Tai didelis Tauro apygardos vadų nuopelnas. Taip pat didžiulis nuopelnas – ryšio su užsienio lietuvių vadavimo organizacijomis, amerikiečių žvalgyba užmezgimas. Tai atliko legendinis partizanas Juozas Lukša įpareigojus garsiam Tauro apygardos vadui A. Baltūsiui-Žvejui. Apie tai yra sukurtas meninis filmas „Vieni vieni“ (režisierius J. Vaitkus, Juozo Lukšos vaidmenį atliko S. Balandis).

Iki savo žūties 1948 metų vasario 1 dieną Antanas Baltūsis-Žvejys buvo ryškiausia figūra visos Lietuvos pokario ginkluotame pasipriešinime. Žuvus J. Vitkui-Kazimieraičiui, Antanas Baltūsis laikinai ėjo Pietų Lietuvos Partizanų srities vado pareigas. 1947 metų sausį išrinktas Vyriausiojo ginkluotųjų pajėgų štabo (VGPS) viršininku. Išaiškėjus J. Markulio-Erelio išdavystei, energingai ėmėsi kurti naują Bendrojo Demokratinio Pasipriešinimo Sąjūdžio Prezidiumą, siekdamas suvienyti visos Lietuvos pasipriešinimo pajėgas. Tauro apygarda vienintelė iš devynių Lietuvos ginkluoto pasipriešinimo apygardų turėjo savo karinį statutą, kitos apygardos vadovavosi prieškarinio Lietuvos kariuomenės statutu. Garliavos, Prienų, Gudelių, Sasnavos ir Balbieriškio vietovėse jau nuo ankstyvo 1944 metų rudens pasireiškė intensyvus partizanų būrių kurimas ir aktyvus veikimas. Jie vėliau susijungė į Geležinio Vilko rinktinę. 1945 metų sausį, vasarį ir vėliau vyko aršios kautynės su baudėjais. Žemaitkiemyje, Šilavote (jis buvo partizanų puolamas net triskart), Budninkuose, Degimuose, Alšininuose, Margininkuose ir kitur. Dideli partizanų būriai (apie šimtą ir daugiau kovotojų) nevensė atvirų kautynių. Aišku, ir netektys buvo dide-

lės, nors okupantai prarasdavo žymiai daugiau kareivių. Bet jų garnizonuose buvo dešimteriopai daugiau karių negu partizanų būriuose. Todėl, vėliau tokios atvirų kautynių taktikos buvo atsisakyta. Partizanų būriai sumažėjo iki 15–18 arba mažiau kovotojų. Tačiau tapo manevringesni. Buvo lengviau pasislėpti, užsimaskuoti, staiga užpulti ir pasitraukti. Taip pat, paprasčiau prasimaitinti. Ši taktika pasiteisino. Priešas netekdavo žymiai daugiau kareivių. Tauro apygardos partizanai kitų rinktinių (Žalgirio, Vytauto) vietovėse dalyvavo keliose sėkmingose kautynėse su okupacinės sovietų kariuomenės daliniais.

1945 metų gegužės 12 dieną kapitono J. Valčiaus vadovaujami partizanai susikovė su pasienio kariuomenės daliniu Valkuose netoli Lekėčių (Šakių rajonas). Laisvės kovotojai gynėsi iš apkasų, o pasieniečiai atakavo iš atviros vietovės. Žuvo 20 partizanų ir apie šimtas pasieniečių.

1946 metų kovą partizanai apgaule prisiviliojo Barzdų ir Jankų (Šakių raj.) stribus, nukovė jų apie 15 ir vadą Pirogovą (stribams visuomet vadavo rusų karininkai). Birželio 4 dieną Grybinės (prie Šunskų, Marijampolės savivaldybė) mūšyje pasaloje partizanai sunaikino 21 baudėją. Partizanai prarado vadą Bronių Kavaliauską-Karijotą.

1947 metų kovo 19 dieną Buktos (Marijampolės savivaldybė) pasaloje V. Gavėno-Vampyro vadovaujami partizanai nukovė apytiksliai 20 Liudvinavo baudėjų. Žuvo vienas iš partizanų vadų Juozas Rašytinis-Šarvas.

Tų pačių metų liepos 30 dieną Raišupio (Marijampolės savivaldybė) kautynėse 6 partizanai besigindami žuvo, o priešas prarado kelias dešimtis kareivių. Apie laisvės kovotojų didvyriškumą sukurtos dainos. Vasarį partizanai Kazimieras Pyplys-Mažytis ir Anelė Senkutė-Pušelė įvykdė pašėlusios drąsos operaciją, vadinamą „Blynų baliumi“. Marijampolėje sunaikino atė-

Paminklas kunigams rezistentams Antanui Yliui ir Justinui Lelešui-Grafui. Kazlų Rūda

jusius į „sužadėtuves“ aukštus okupacinės valdžios pareigūnus. Nepaprastos drąsos ir šaltakraujiškumo Kazimiero Pyplio-Mažyčio (ūgis – 216 centimetrų) sąskaitoje buvo šešiasdešimt nukautų priešų.

Reikšmingiausią Lietuvos mastu karinę akciją įvykdė Tauro apygardos vado Antano Baltūsis-Žvejo įsakymu Žalgirio rinktinės partizanai. Jie 1947 metų naktį iš lapkričio 15-osios į 16-ąją likvidavo suįžūlėjusių ginkluotųjų rusų kolonistų atsparos punktą Opšrūtose (Vilkaviškio rajonas) ir sužlugdė okupantų užmačias kolonizuoti, surusinti Lietuvos kaimą. Tai jų kovos dėka Lietuvoje tik 7–8 procentai rusakalbių, Latvijoje kur ginkluotas pasipriešinimas buvo daug silpnesnis – rusakalbių 50 procentų, Estijoje – 30 procentų. Lietuvos partizanai nuplovė 1940 metų birželio 15-osios kapituliacijos gėdą, įrodė visam pasauliui, kad neva savanoriškas Lietuvos įstojimas į Sovietų Sąjungą buvo įžūlus melas. Partizanų auka (Tauro apygardoje žuvo apie 5 tūkstančiai partizanų, Dainavos – apie 2 tūkstančiai partizanų) nebuvo beprasmė. Jie įkvėpė neginkluotą pasipriešinimą: slaptos pogrindžio organizacijos, nelegali spauda, nesugauinama „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“, susideginusio Romo Kalantos auka, Sąjūdis. Neginkluotas pasipriešinimas atkūrė Lietuvos Nepriklausomybę. Esame laiminga tauta, kad dalyvavome Atgimime, Sąjūdyje, ir jos sulaukėme. **Algimantas LELEŠIUS**

Naujos knygos

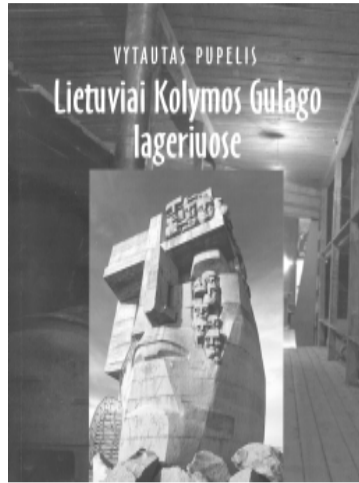
Lietuviai Kolymos lageriuose

Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras neseniai išleido Vytauto Pupelio knyga „Lietuviai Kolymos GULAGO lageriuose“. Autorius – buvęs Kolymos lagerių politinis kalinys – dar Atgimimo laikais pradėjo rinkti medžiagą apie Kolymos lagerius, susitikinėjo su buvusiais šių lagerių politiniais kaliniiais, kaupė jų prisiminimus. Medžiagos pavyko rasti – iš JAV buvo gautas visas komplektas Magadano srities, Čukčijos ir rytinės Jakutijos žemėlapių, iš Magadano žydų bendrijos – Magadano srities lagerių žemėlapių, kurie labai padėjo tikslinti lagerių išsidėstymą. Maždaug per 20 metų darbo Vytautui Pupeliui pavyko įvardyti ir gana tiksliai nustatyti apie 260 kalinimo vietų, kurių kiekvienoje nuolat buvo kalinama nuo kelių šimtų iki kelių tūkstančių kalinių.

Knygoje pateikiama infor-

macija apie kiekvieną lagerį, išvardijamos žinomos ten kalėjusių lietuvių pavardės, aprašomi kalinių darbai, buitis, nežmoniškos sąlygos, kalinio nelaikymas žmogumi. Pavyzdžiui, kaliniui susirgus, valdžiai nerūpėjo nei jo sveikata, nei gyvybė:

„Patekti į centrinę ligoninę buvo beveik neįmanoma. 1949-aisiais į ją neišvežtas nė vienas sunkus ligonis. Kalinį siunčiant į ligoninę būtų reikėję pasirūpinti transportu ir sargyba, įforminti dokumentus. Tai vietinei valdžiai buvo per daug sudėtinga ir nereikalinga – kaliniai „sėkmingai“ mirdavo zonose, o nurašyti juos iš gyvųjų buvo labai paprasta. (...) Manoma, kad Kolymoje žuvo apie 1,12 milijono kalinių. Badas, nepakeliamas darbas paglemždavo vis naujas aukas. Negalėjo kalinys išverti tokių sunkių gyvenimo sąlygų, jei jis, marintas ba-

du, nesvėrė ir 50 kilogramų. Žiemos metu kalinių palaikus paprastai kraudavo į krūvas už lagerio vartų. Trumpu vasaros laikotarpiu juos veždavo į vadina-mąsias kapines, ten apkraudavo skalda ir samanomis.“

Knyga gausiai iliustruota buvusių Kolymos lagerių poli-tinių kalinių nuotraukomis.

„Tremtinio“ inf.

Skelbimai

Lapkričio 21 d. (šeštadienį) 10.30 val. LPKTS buveinėje (Laisvės al. 39, Kaune) įvyks LPKTS valdybos posėdis.

Kviečiame dalyvauti valdybos narius.

Lapkričio 21 d. (šeštadienį) paminėsime Lietuvos partizanų vado Balio Vaičėno 100-ąsias gimimo metines.

12 val. šv. Mišios Obelių šv. Onos bažnyčioje.

13 val. atminimo žvakučių uždegimas ant simbolinio Balio Vaičėno kapo ir paminklo Obelių krašto partizanams Obelių kapinėse.

14.30 val. minėjimas Laisvės kovų istorijos muziejaus salėje.

Dėl paramos memorialinio paminklo statybai Kryžkalnyje

Praėjo 25 metai, kai atkūrėme Lietuvos nepriklausomybę. Tačiau iki šiol Lietuva nėra deramai pagerbusi už Laisvę kovojusių ir gyvybę paaukojusių savo sūnų atminimo.

Kryžkalnyje kunigo, prelado Alfonso Svarinsko iniciatyva iš paaugotų lėšų pradėtas statyti memorialinis paminklas, skirtas tūkstančių žuvusių partizanų atminimui.

Memorialinio paminklo statybos finansavimu ir statyba rūpinasi Lietuvos laisvės kovos sąjūdis (LLKS). Šiuo metu statybai sukaupta ir panaudota 56 719,54 euro (195 841,23 lito). Darbų užbaigimui reikia dar apie 159 300 eurų (550 031 lito).

Maloniai prašome, pagal jūsų galimybes, finansiškai paremti memorialo statybą. Pinigus galite pervesti į LLKS (Sodų g. 3, LT-35009 Panevėžys, įmonės kodas 290770650) tikslinę sąskaitą Swedbank AB Nr. LT32 7300 0101 0944 8557. Pageidautina nurodyti, ar sutinkate, kad jūsų įmonė ar jūs asmeniškai, kaip memorialo statybos rėmėjai, būtumėte įamžinti memoriale.

Ačiū už jūsų gerumą.

Lietuvos laisvės kovos sąjūdis

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“ 2016 metams

Prenumerata priimama iki gruodžio 20 d. bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

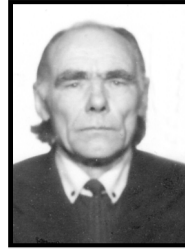
Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,40, 3 mėn. – 7,19,

6 mėn. – 14,40, 12 mėn. – 28,79 Eur.

Nelikite be savo laikraščio!

ILSĖKITĖS RAMYBĖJE

Juozas Stankevičius
1929–2015

Gimė ir užaugo Kaišiadorių r. Vindziuliškių k. ūkininkų šeimoje. Prasidėjęs antrajai sovietų okupacijai apsisprendė garbingai kovoti už Lietuvos Laisvę DKA partizanų gretose. 1948 m. buvo išduotas ir areštuotas. Kalėjo Komijos Intos lageryje iki 1956 m. Vėliau buvo tremtyje Intoje ir Vorkutoje. Tremtyje sukūrė šeimą. Grįžęs į Lietuvą dirbo Jonavos miškų ūkyje. Užaugino tris sūnus, sulaukė vaikaitių.

Palaidotas Jonavos kapinėse.

Užjaučiame žmoną, sūnus su šeimomis, brolių ir artimuosius.
LPKTS Jonavos filialas

Užjaučiame

Amžinybėn iškeliavusio bendražygio, buvusio Kolymos lagerių politinio kalinio dr. Mindaugo Bloznelio šeimai ir artimiesiems reiškiu nuoširdžią užuojautą.

Antanas Lukša

Dėl Tėvo Mindaugo Bloznelio mirties nuoširdžiai užjaučiame prof. Laimą Bloznelytę ir jos artimuosius.

Klasės bičiulės Dalia Lukšaitė ir Rita Karčiauskaitė

Lapkričio 22 d. (sekmadienį) 11 val. Lietuvos kariuomenės dienos proga kviečiame į Senąsias Kauno kapines pagerbti Laisvės kovotojus ir uždegti žvakeles nuo paminklo „Žuvusių kovotojų už Lietuvos laisvę Motinai“ ir Partizanų alėjos iki Vytauto prospekto. **12 val.** kviečiame dalyvauti Karių priesaikos ceremonijoje Karo muziejaus sodelyje.

Lapkričio 25 d. (trečiadienį) 15 val. Kauno įgulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19) rengiama mokslinė konferencija signataro Jono Basanavičiaus atminimui. Konferencijos organizatoriai Vytauto Didžiojo universitetas, Kauno įgulos karininkų ramovė, Kauno Jono Basanavičiaus gimnazija, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga.

Renginių globėja – LR Seimo narė Vincė Vaidevutė Margevičienė.

Kviečiame dalyvauti.

Lapkričio 22 d. (sekmadienį) 13.30 val. Telšių suaugusiųjų mokyklos salėje (S. Daukanto g. 17) įvyks LPKTS Telšių filialo ataskaitinis rinkiminis susirinkimas – konferencija. Turėkite nario pažymėjimą, galėsite sumokėti nario mokestį ir užsakyti „Tremtinį“.

12 val. Šv. Mergelės Marijos į Dangų Ėmimo bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už mirusius ir gyvus buvusius politinius kalinius ir tremtinius.

Lapkričio 22 d. (sekmadienį) Šilalės šv. Pranciškaus Asyžiečio bažnyčioje vyks Kariuomenės dienos minėjimas ir konferencija „Vardan Dievo, Tėvynės ir Laisvės“.

12 val. šv. Mišias aukos vyskupas Jonas Kauneckas. Po šv. Mišių kalbės vyskupas J. Kauneckas, Šilalės Simono Gaudėšiaus gimnazijos istorijos mokytojas metodininkas B. Paulius, LPKTS valdybos narė L. Kalnikaitė, Laisvės kovų dalyvis, Kalbos premijos laureatas, Šilalės Garbės pilietis A. Kentra, vienas iš mons. A. Svarinsko atsiminimų knygos redaktorių prof. habil. dr. D. Stakišaitis, jaunimo sambūrio „Pro Patria“ narė S. Kančytė.

Šv. Mišiose ir renginio metu giedos Gailestingumo šventovės jaunimo ansamblis iš Vilniaus.

Patikslinimas

„Tremtinys“ Nr. 40 (1158) skiltyje „Ilsėkitės ramybėje“ buvusių Sangalkos tremtinių pateiktame nekrologe įšivėlė klaida. Mirusiojo pavardė – Kazys Radušis.

ISSN 2029-509X
Leidėjas LPKTS

Tremtinys

Mūsų adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204,
www.lpkts.lt, el. paštas: tremtinys.redakcija@gmail.com,

Redaktorė Jolita Navickienė.
Redakcija: Austėja Žostautaitė, Vesta Milerienė.
Maketavo Ignas Navickas
Įmonės kodas 3000 32645
Ats./sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365,
AB „SEB“ bankas

Spausdino spaustuvė
UAB „Morkūnas ir Ko“,
Draugystės g. 17, Kaunas
2 spaudos lankai
Tiražas 2160 egz.

Kaina
0,58 euro

„Tremtinį“ remia
„Lietuvių fondas“

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ remia
SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Žydėk! Žydėk!

muz. Vaidas GRISHINAS

Buvusių politinių kalinių ir tremtinių chorų vadovų dėmesiui!

Kėdainiškiai paminėjo žudynių aukų atminimą

Kėdainių rajono Ruseinių kaime šeštadienį paminėtos 70-osios sovietinių okupantų įvykdytų žudynių metinės.

Ruseiniai – už devynių kilometrų nuo Kėdainių Ažuoloto girininkijos miške esanti vietovė, kur kadaise būta nemažo kaimo. Jame 1945 metų lapkričio 4 dieną buvo nužudyta 17 į kaimo gryčią vakaroti susirinkusių žmonių, kurių daugumą sudarė moterys ir vaikai. Šios žudynės NKVD dokumentuose buvo įvardytos kaip kova su režimui paklusti atsisakančiais „liaudies priešais“.

Prisiminti Ruseinių kaimo tragediją pakvietė Kėdainiuose gyvenanti Irena Stanislauškienė. „Noriu, kad žmonės brangintų taip skaudžiai iškovotą laisvę“, – sakė politinio kalinio dukterė. I. Stanislauškienė pasakojo, kad miškų apsuptyje buvę Ruseiniai išgarsėjo, kai vienas išdaviku tapęs buvęs partizanas įsiprašė pas buvusius kovos draugus, įgijo jų pasitikėjimą, o tuomet išdavė juos okupacinei karinei valdžiai. Būtent šis išdavikas dėjo nemažai pastangų, kad sukviestų vietos partizanų vadus į Ruseinių kaime tada stovėjusią Mažeikų šeimos, kuri noriai rėmė partizanus, sodybą.

Archyviniai dokumentai byloja, kad pasidavėliu tapusį buvusį partizaną NKVD ir pasiuntė į Ruseinius 1945 metų lapkričio 4-ąją organizuoti tokio susitikimo. Yra išlikęs net kariškių nubraižytas veiksmų planas, kaip suimti

susirinkiančius kovotojus. „Tačiau įvyko taip, kad lemtingą dieną pas vakarojančius Mažeikus ir susirinkusius svečius atėjo tik keli partizanai, ir tie – ne vadai, o paprasti kovotojai. Enkavedistai puolė sodybą, ėmė šaudyti ir mėtyti granatas“, – kalbėjo I. Stanislauškienė.

Tą dieną buvo sušaudyta 17 Mažeikų sodyboje buvusių žmonių, iš jų – du šeiminkai ir šeši jų vaikai. Sušaudyta ir viešėjusių jų kaimynų šeima, atėjusi pas Mažeikas su dvejų metų sūneliu. Taip pat žuvo ir kiti čia buvę jauni žmonės, iš kurių vienas partizanas. Sušaudytų vyrų kūnai, siekiant pagąsdinti kitus Laisvės kovotojus ir rėmėjus, buvo išvežti į Kėdainius ir numesti ant aikštės grindinio. Moterų ir vaikų kūnai buvo įmesti į degančios sodybos liepsnas. Vėliau šių žmonių palaikai, išskyrus vienos nužudytos merginos, buvo užkasti bendrame kape artimiausiose kapinaitėse. Merginos kūnas sodybos plėnyse rastas vėliau ir palaidotas netoli žūties vietos.

Josvainių gimnazijos istorijos mokytojas Vaidas Grišinas sakė, jog vietos žmonių širdyse Ruseinių kaimo tragedija yra gyva. Josvainių seniūno pavaduotoja Jolanta Gaučienė pažymėjo, jog seniūnijos administracijos pastangomis tvarkoma tragedijos vieta, pagamintos jos link vedančios nuorodos.

Daiva BARONIENĖ
(„Lietuvos žinios“)

Savanoriai, Lietuvos savanoriai

(atkelta iš 1 psl)

Pagaliam susivokėme, kad apgaudinėdami save ir kolegas toli nevažiuosime. Daugiau kaip dešimt metų mūsų įsipareigojimai gynybai skirti du procentus BVP buvo toli, kaip iki Mėnulio. Ir tik prasidėjęs karas beveik prie mūsų sienų visus prabudino bei paskatino griebtis nors už šiaudų – ar dar spėsime tinkamai pasiruošti savo žemių gynybai, ar ne? Pasirodo, kad neturėjome net ir karių rezervo, be kurio rankos iš karto kyla į viršų. Susizgribome paskutinę minutę. Ir štai pirmieji rezultatai – daugiau lėktuvų, karinės technikos, pratybų ir svarbiausia – karių. Pasirodo, šiais laikais surinkti tris tūkstančius savanorių ne taip ir sunku. Tik

reikia įdėti šiek tiek pastangų, noro, žmoniškumo bei nuoširdumo ir rezultatai akivaizdūs. Po dvidešimties metų savęs niekinimo, užgauliojimo, tyčiojimosi, nors mažai kas ir tikėjo, puišaus jaunimo, atrodo, dar netrūksta. Mūsų, kaip karių tautos, genai dar tvirti – savanoriai dar mena Kęstučio, Vytauto, Jonušo Radvilos, Ostrogiškio, Mackevičiaus, Plechavičiaus, Žemaičio vardus bei laikus, kada priešas, išgirdęs šiuos vardus, netekdavo drąsos, išdidumo, pasitikėjimo savo jėgomis.

Minėdami Lietuvos kariuomenės dieną visada prisiminkime juos, kareivius, paaukojusius savo gyvybę už mus, mūsų ateitį ir taikų gyvenimą.

Algis KAZULĖNAS

Spausdiname 18-osios dainų ir poezijos šventės „Leiskit į Tėvynę“, 2016 metais įvyksiančios Kėdainiuose, repertuarą:

1. „Tautiška giesmė“ (muz. ir ž. V. Kudirkos).
2. „Leiskit į Tėvynę“ (muz. L. Abariaus, ž. J. Šnapščio-Margelio).
3. „Ave Marija“ (muz. ir ž. A. Paulavičiaus).
4. „Parveski, Viešpatie“ (muz. J. Strolios, ž. P. Jurkaus.).
5. „Dievo dovana“ (muz. ir ž. A. Paulavičiaus).
6. „Kritusiems Lietuvos partizanams“ (muz. ir ž. A. Paulavičiaus).
7. „Tremtinio rauda“ (muz. ir ž. A. Staponkaus).
8. „Kur giria žaliuoja“ (muz. J. Gudavičiaus, ž. K. Sakalausko-Vanagėlio).

8. „Į gimtinę grįžtam mes“ (ž. B. Brazdžionio, m. A. Paulausko).
9. „Giedu dainelę“ (aranžuota A. Kulikausko).
10. „Tris dienas, tris naktis“ (lietuvių l. daina).
11. „Gimtinė“ (muz. J. Pavilonio, ž. A. Dabulskio).
12. „Žydėk, žeme“ (muz. ir ž. V. Šablevičiaus).
13. „Pavasario šauksmas“ (muz. ir ž. V. Šablevičiaus).
14. „Vai lėkite dainos“ (muz. V. Šablevičiaus, ž. P. Vaičiūčio).
15. „Mes išlikom jauni širdimi“ (muz. V. Šablevičiaus, ž. V. Pancernienės).
16. „Lietuva brangi“ (muz. J. Naujalio, ž. Maironio).
17. Maršas „Atgimimas“ (muz. A. Driuko).